Menyhért Jenő

Történet egy korábbi diktatúrából

Kertész Ákosnak, tisztelettel

A hatvanas évek valamelyik tavaszán Vecsésnél kisiklott az egyik hajnali munkásvonat. A baleset miatt néhány órát szünetelt a forgalom. Hogy a többezer munkás késése a pesti gyárakban zavart ne okozzon, a nem sokkal műszakkezdés előtt álló kék buszokat küldték ki, szedjék fel és hozzák be az embereket.

A sofőrök még a melegedőben voltak, amikor meghallották a parancsot. Az idősebbje fanyalgott. Koratavasz volt, alig szürkült még, s ha tudták is, hogy Vecsés nincs a világ végén, nem szívesen indultak a sötét, ismeretlen, minden bizonnyal nedves országútra a jól megvilágított, minden kereszteződésében, kanyarodójában ismerős, ezerszer bejárt autóbuszvonal helyett. A fiatalabbaknak azonban meglódult a fantáziája. Izgatottan felbolydultak, az álmosság egyszeriben kiröppent dagadt szemhéjuk alól. Többen közülük a szerelőkhöz futottak, és korsó sörök, végül már készpénz ígéretével igyekeztek rávenni őket, állítsanak kocsijuk motorján. (A városi buszoknak le volt fojtva a motorja, teljes gázzal sem lehetett óránként hetven-nyolcvan kilométernél többet kihozni belőlük.) Némelyik szerelő hajlott az alkura, s így a negyedórával később a telepről kiforduló konvojban négy-öt kocsi a többinél is izgatottabban táncolt, remegett a macskaköveken.

A hajsza az akkor még városszélinek számító Nagyvárad tér táján kezdődött. Fehér fokozta a sebességet, és kitört a sorból. Előtte, szintén az út bal oldalán, két-háromszáz méteres közökkel követve egymást, még néhány szökevény rohant, helyzetjelző lámpájuk baljósan vöröslött a kásás szürkületben. Mielőtt azonban végleg elhúzhattak volna, az élről dudáját dühösen bőgetve eléjük vágódott a konvojt kísérő személykocsi. Néhány feszült pillanatig egymás mellett száguldott a két kocsisor, aztán a bal oldaliak megadóan visszasoroltak az oszlopba.

Amíg a sorba visszahulló kocsik el-eltűntek előle, Fehér tarthatta, sőt, növelhette sebességét, ám csakhamar utolérte a személykocsit. Ez makacsul lassított, kürtje végül közvetlen közelről, csaknem a busz orra alól vijjogta egyre fenyegetőbb, egyre kétségbeesettebb figyelmeztetését. Fehér azonban nem adta még fel. Közelebb-közelebb nyomult, motorját fel-felpörgetve ijesztgette a Warszawát, amely ilyenkor menekülő

szöcskeként ugrott meg előtte. Olykor már csak deciméterek választották el a két járművet. Fehér görcsösen fogta a kormányt, a busz orra alatt kihunyó, majd újra és újra felcsapó féklámpafény villódzásának ütemére kapkodta a levegőt, füle csengett a kürt állati üvöltésétől, lábujja körmében, sípcsontjában érezte a Warszawa borzongató közelségét, rettegve, tehetetlenül várta, mikor marnak bele recsegve kocsija kerekei annak rideg fémtestébe. Pillantása űzötten pásztázott előre, oldalt. Jobbra tőle szolgálatkészen megnyílt a sor, a közeli buszok dudái sürgetően bégettek. Fehér a vereség keserű nyálát nyelve már-már rálépett a fékre, amikor egyszerre megpillantotta baloldalt a Ferihegyi repülőtérre vezető gyorsforgalmi út bejáratát. Tétovázó lába felszökkent a fékről, és a gázba taposott, keze a kormányt balra, és nem jobbra csavarta. A nehézkes jármű megbillent, hogy recsegett a karosszéria, s dörgő motorral, enyhén megfarolva ráfordult a műútra. A zsivajgó kocsisor hirtelen elhajlott jobbra, lámpái fényét, lármáját puhává oldották, majd egészen megették a két út villájába ékelődő ritkás erdőcske fái. Fehér mélyet lélegzett, ragacsos kezefejével kitörölte szeméből az izzadságot. Végre csend volt, csak saját motorját hallotta. Egyedül, száztízzel száguldott a nyirkos aszfalton.

Visszafelé természetesen nem ülhetett a volánhoz. Bár a kísérőkocsiból azonnal előkerülő szonda nem mutatott ki semmit, meg voltak győződve róla, hogy részeg. Bent a garázsban aztán vérvételre vitték, s utána, hiába bizonygatta, hogy nem ivott már napok óta egy kortyot sem, persze igazolatlan távollétet jegyezve be, hazaküldték.

Másnap, műszak előtt kijött hozzá az üzemvezető, s miután kelletlenül közölte, hogy a vérvizsgálat eredménye negatív, azaz a tegnapi napot rendkívüli szabadságnak tekintheti, kérdőre vonta, miért csinálta, amit csinált. Mivel az eset már téma volt, a faggatózásba többen is bekapcsolódtak, köztük különös hevességgel Birkás, a kísérőkocsi öregedő sofőrje, aki sehogyan sem tudta elfelejteni a tegnap hajnalban oly fenyegetően föléje tornyosuló busz bőgését, a már-már a testébe harapó kerekek okozta rémületét. Az üzemvezető csökkenő jóindulattal, a sofőr pedig növekvő ingerültséggel tapasztalta, hogy Fehér nem képes magyarázatot adni. A helyzet egyre feszültebbé vált, a kérdések hangereje egyre nőtt: mondjon már valamit, mondja legalább azt, hogy pár percre meghibbant, vagy hogy ki akart tolni velük, vagy hogy meg akarta ijeszteni a Warszawát, de valamit mondjon, ne nézze bolondnak őket. És főként hagyja abba ezt a hülye vigyorgást meg a vállvonogatást. A kíváncsiskodók gyűrűje mind fenyegetőbben szorult köréje, Birkás

pedig már egészen az orra előtt hadonászott, piszok huligánt és hasonlókat emlegetve, akik heccet csinálnak más ember testi épségéből.

Fehér azonban csak vonogatta a vállát, és vigyorgott, valóban hülyén, illetve most már szeppentebben. Aztán, mert Birkás ökle már nagyon közel járt az arcához, kényszeredetten beszélni kezdett. Amit mondott, annak alig volt értelme, nem magyarázott meg vele semmit, de a többieket valahogy mégis leszerelte. Leszerelte, mert tanácstalan kézmozdulataiból, egyre szánalmasabb mosolyából, dadogásából megértették, hogy amit mond, őszintén mondja, s közben ő maga is érzi, egyre hökkentebben, hogy ez édeskevés. Szavaiból egy zavaros história kerekedett ki valami Zsiga bácsiról, aki mellett ő segédvezető volt valaha, meg arról a teherkocsiról, amin együtt jártak. Hogy micsoda autó volt az, micsoda gép, és micsoda pilóta a Zsiga bácsi! Valamilyen erdőgazdaságnál, teljesítményre, tonnakilométerre dolgoztak, bejártak mélyen az irtásokba a rakodókhoz. Amíg ott a kocsit megpakolták, ők fekhettek a földet vastagon borító háncson, fölöttük a nap, körül az erdő! Lefelé meg akkor álltak meg, amikor akartak. Csak úgy, járni egyet, vagy éppen – a Zsiga bácsi táskájában mindig volt horog, zsinór – a tilosból néhány pisztrángot kihúzni. És hogy jöttek lefelé! A hatalmas rönkök úgy vágták jobbra-balra a kocsi farát, mint az ostor szíját a nyél, nem számított, az útra behajló gallyak verték a kabint, mint a géppuska, nem számított, repesztettek, mint a hajderménkő!

Most sem akart mást, bicsaklott meg a hangja, kínosan keresve az összefüggést a tegnap történtek és a most benne homályosan felbukkanó szavak között, nem akart mást, mint végre nekiereszteni a kocsit. A gyomrára megy már az állandó vánszorgás, a kicentizett és betarthatatlan menetrend, a percenkénti megállások, a piros lámpák. Nekiereszteni egyszer végre azt a rohadt tragacsot, úgyis hajnal van, forgalom semmi, kit zavar, ha egy jót repeszt Vecsésig. Aztán, amikor eléje állt a Warszawa, úgy érezte, most, ezen, hogy sikerül-e, hogy kiszabadul vagy visszaáll-e mégis, ezen múlik minden. Minden, mondta még egyszer, tétován, majd zavart legyintéssel abba is hagyta.

A hallgatóságot kényelmetlen érzés fogta el, ők is elbizonytalanodtak, Fehért körülvevő gyűrűjük lassan felbomlott. Végül az üzemvezető, torkát köszörülve, nem nézve a szemébe, elküldte azzal, hogy egyszer mindenki megbolondulhat – de csakis egyszer. Fátylat rá. Csak a kísérőkocsi sofőrje méltatlankodott még, hogy a sofőr az sofőr, a moziban, és ne a kocsin ábrándozzon. Jól nézünk ki, valamilyen hülyeség az eszébe jut az ilyen kölyöknek, és mindjárt rámászna a másikra; ő is lehúzott jó pár évet a busznál, meg is van a gyomorfekélye,

mit képzel ez a taknyos! És mi az, hogy „fátylat rá”?! Próbálta volna meg ő, csak úgy kiállni a forgalomból, és kiszaladni Csepelre pecázni! De nem talált együttérzésre, sőt, páran még röhögni is kezdtek: jól berezelhetett ez a Birkás, amikor a busz majdnem a hátára mászott. Az üzemvezető erre elkomorult, és sürgetni kezdte a maradék ácsorgót: okosabb, ha az indulással törődnek. A sofőrt pedig leintette, hagyja a fenébe, elvégre nem történt semmi, mit akar még, a fiú megkapja az írásbeli figyelmeztetését, és kész. A gyomorfekélyét meg pláne hagyja, kinek nincs az itt.

Fehér egyébként nem sokkal később kilépett a busztól. Esete még néhányszor szóba került a garázsban, de mert azt sem teljesen elfogadni, sem teljesen elítélni nem tudta senki, jobbnak látszott elfeledni.